

Systemy operacyjne

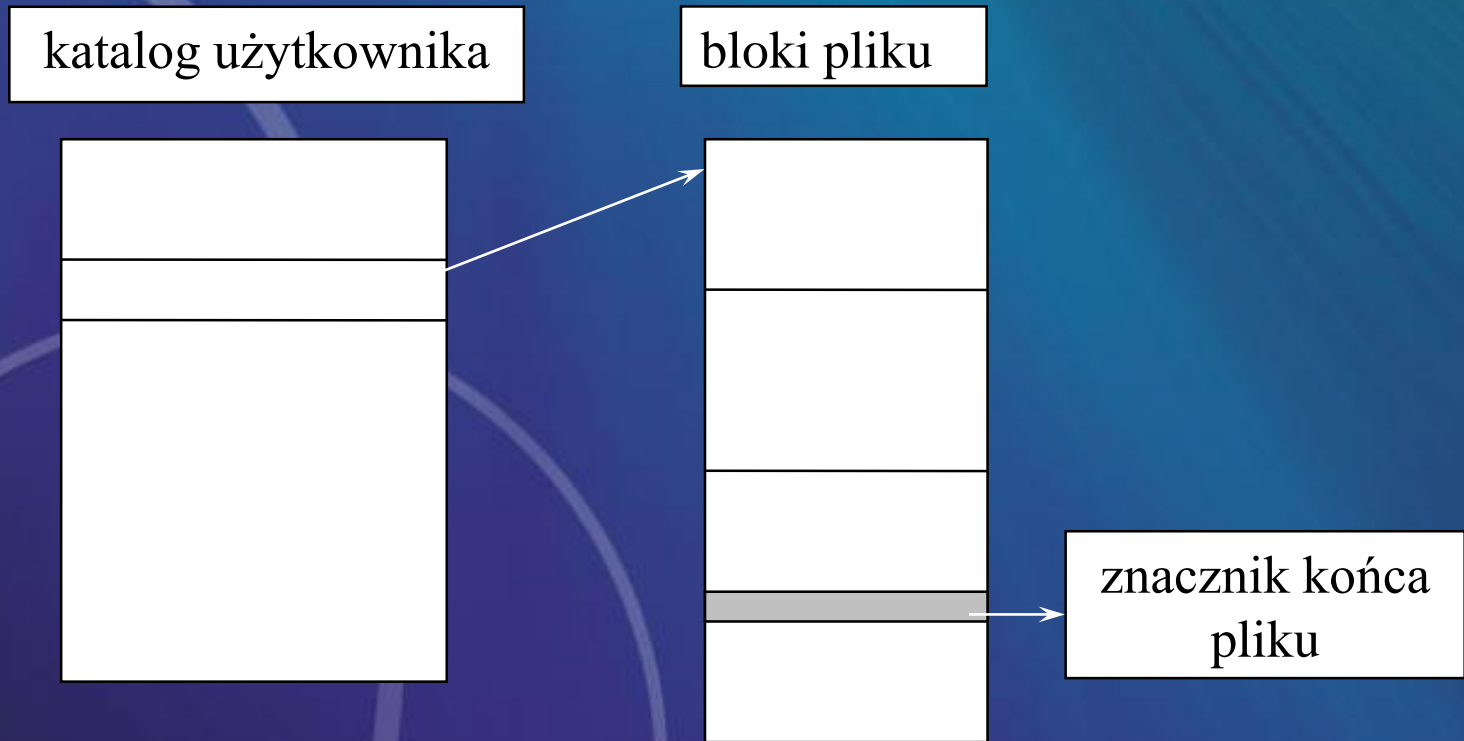
WYKŁAD 4

dr inż. Stanisława Plichta
splichta@ans-ns.edu.pl

Metody przydziału miejsca na dysku

- System plików zwartych (przydział ciągły).
- Łańcuch powiązanych bloków (przydział listowy).
- Mapa plików (tablica alokacji).
- Bloki indeksów.

Metody przydziału miejsca na dysku

Metody przydziału miejsca na dysku

blok początkowy: 1
rozmiar: 4

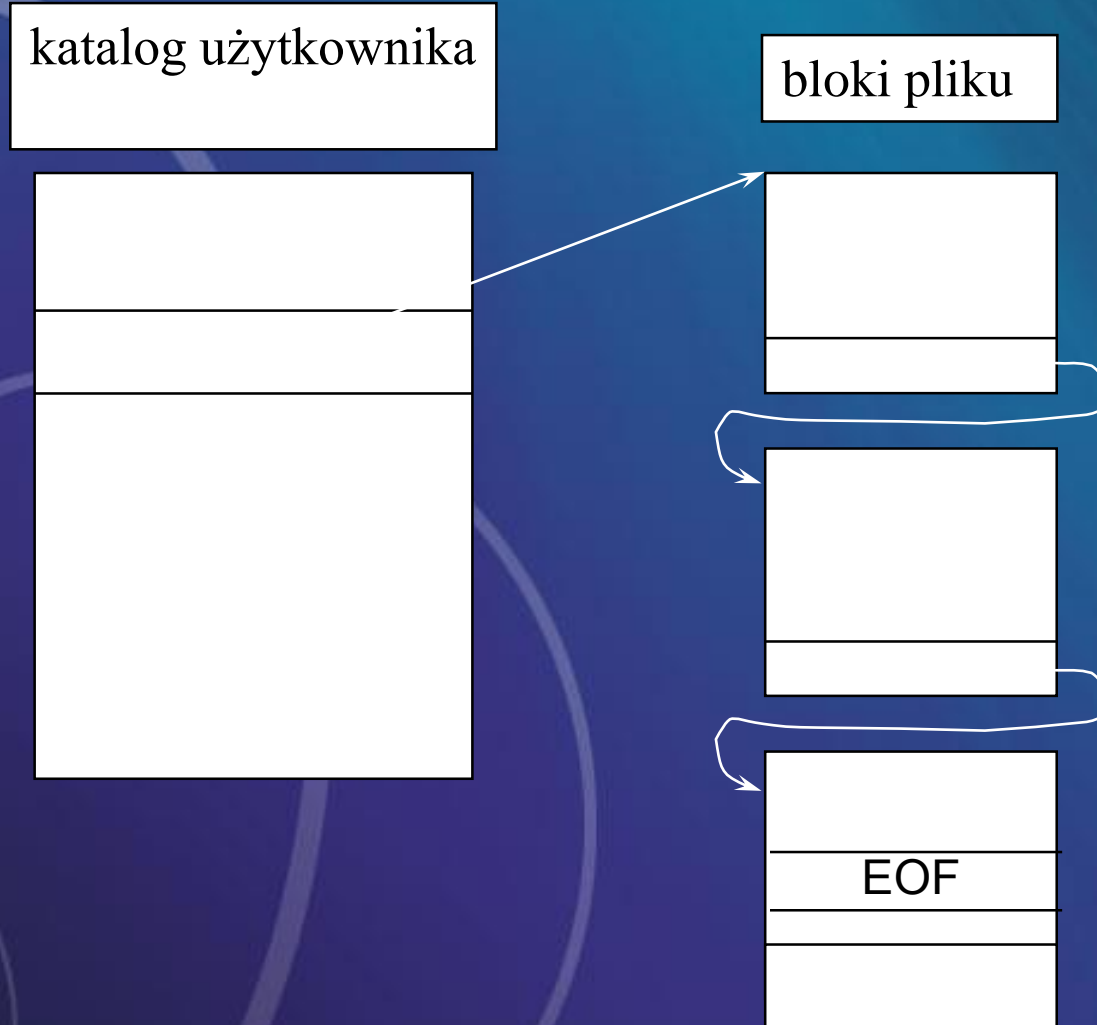
blok początkowy: 10
rozmiar: 5

blok początkowy: 20
rozmiar: 2

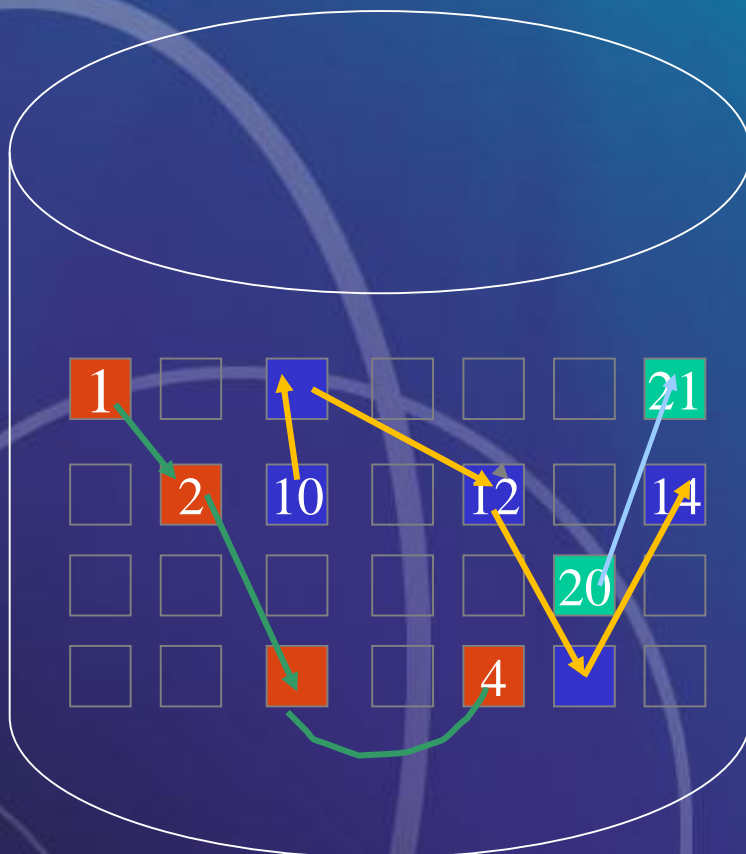
Właściwości - zalety i wady

- Łatwo implementować dostęp swobodny i sekwencyjny.
- Trudno uniknąć fragmentacji zewnętrznej.
- Umożliwia najbardziej elastyczną organizację danych - zniszczenie jednego bloku powoduje tylko lokalną utratę danych.
- Odpowiednie do takich zastosowań jak bazy danych.

Przydział listowy

Przydział listowy

blok początkowy: 1
rozmiar: 4

blok początkowy: 10
rozmiar: 5

blok początkowy: 20
rozmiar: 2

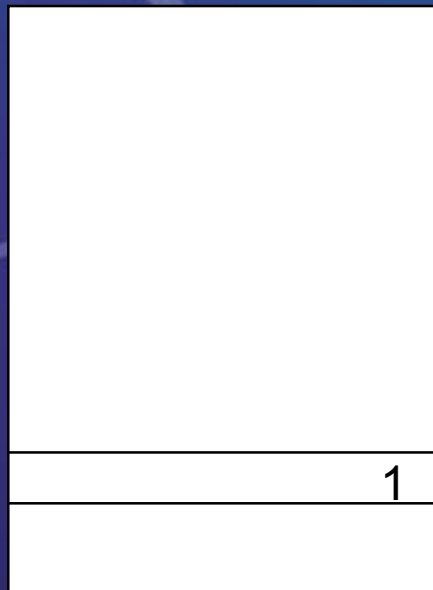
Właściwości - zalety i wady

- Kilka bajtów, każdego bloku w pliku służy jako wskaźnik do następnego bloku.
- Wada - konieczność uzyskania dużej liczby dostępów do dysku, zanim znajdzie się koniec pliku.
- Dostęp do pliku jest z konieczności sekwencyjny.
- Metoda ta jest mało elastyczna - skutki uszkodzenia jednego bloku mogą niespodziewanie rozszerzyć się na cały system plików.
- Nie ma fragmentacji zewnętrznej.

Mapa plików

katalog użytkownika

mapa pliku

0

1

2

3

4

5

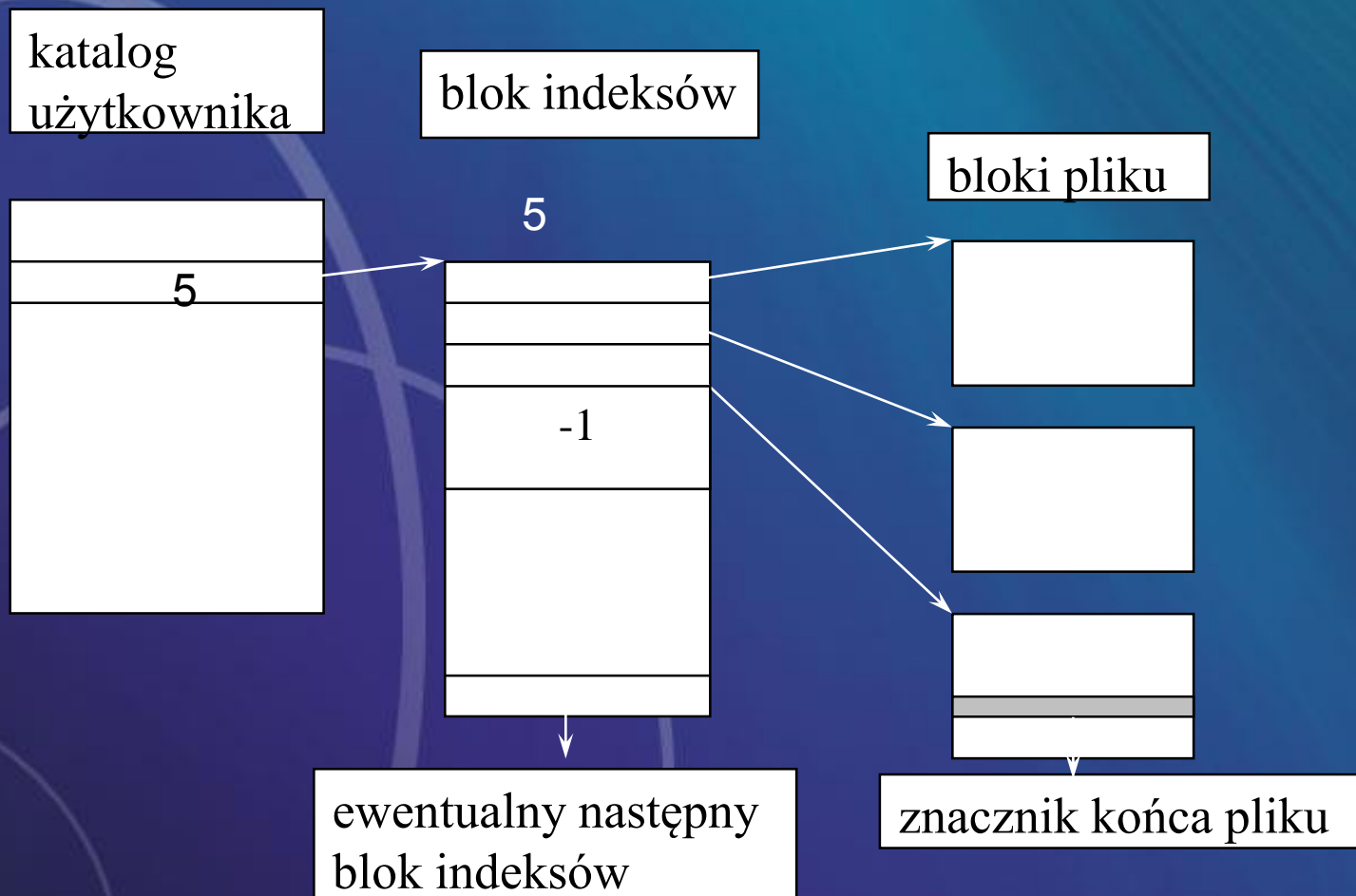

wskaźnik pusty

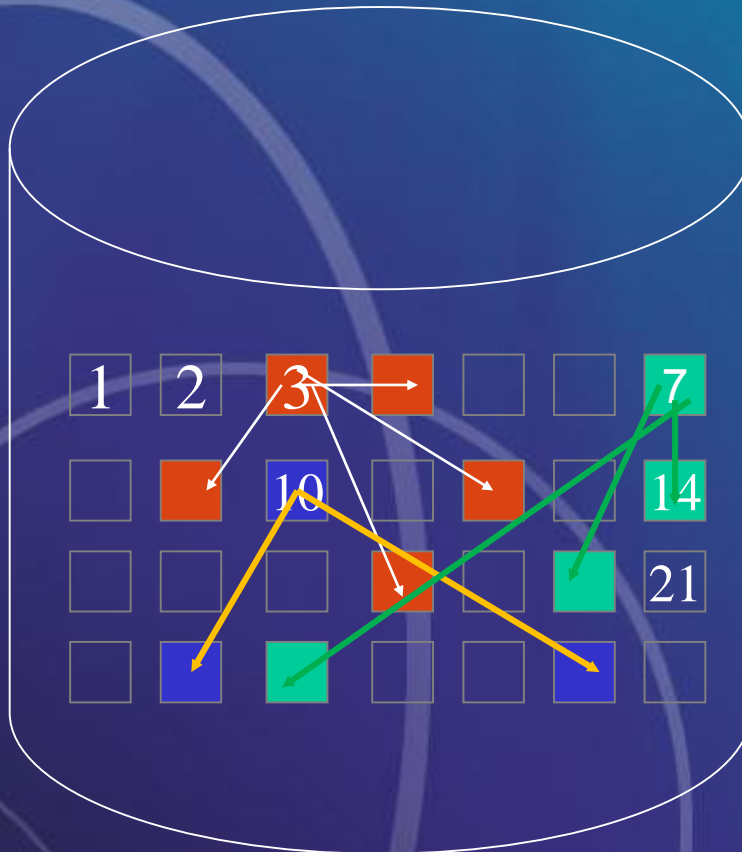
Właściwości - zalety i wady

- Każdy blok na dysku - pozycja w mapie.
- Bloki nieużywane - 0 w tablicy.
- Uszkodzenie mapy plików może spowodować poważne straty danych - dwie kopie mapy w różnych rejonach dysku, aby w razie awarii sprzętu nie zniszczyć wszystkich kopii.
- Znaczny ruch głowic dyskowych.
- Polepszenie czasu dostępu swobodnego.

Przydział indeksowy

Przydział indeksowy

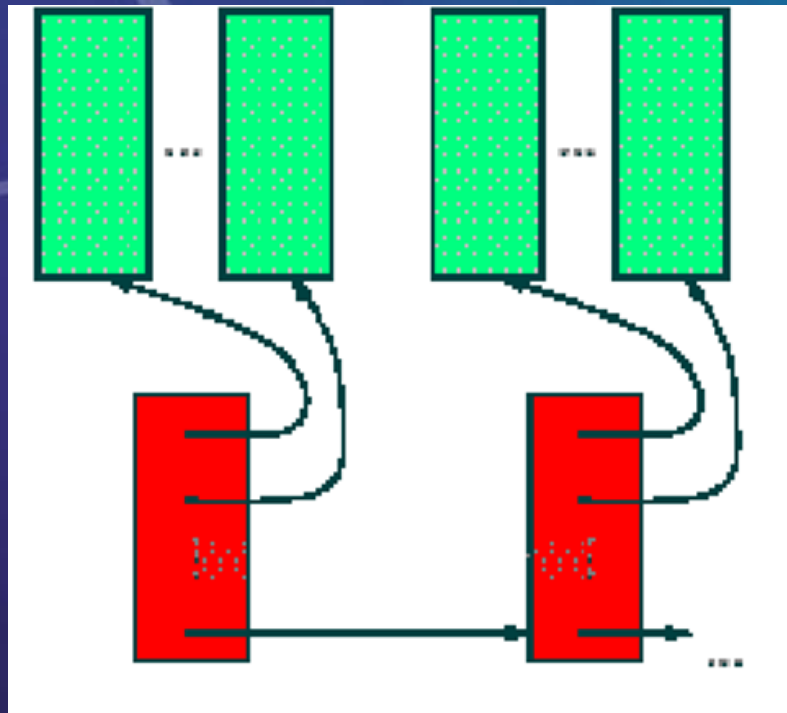
blok indeksowy: 3
rozmiar: 4 bloki

blok indeksowy: 10
rozmiar: 2 bloki

blok indeksowy: 7
rozmiar: 3

Struktura bloku indeksowego

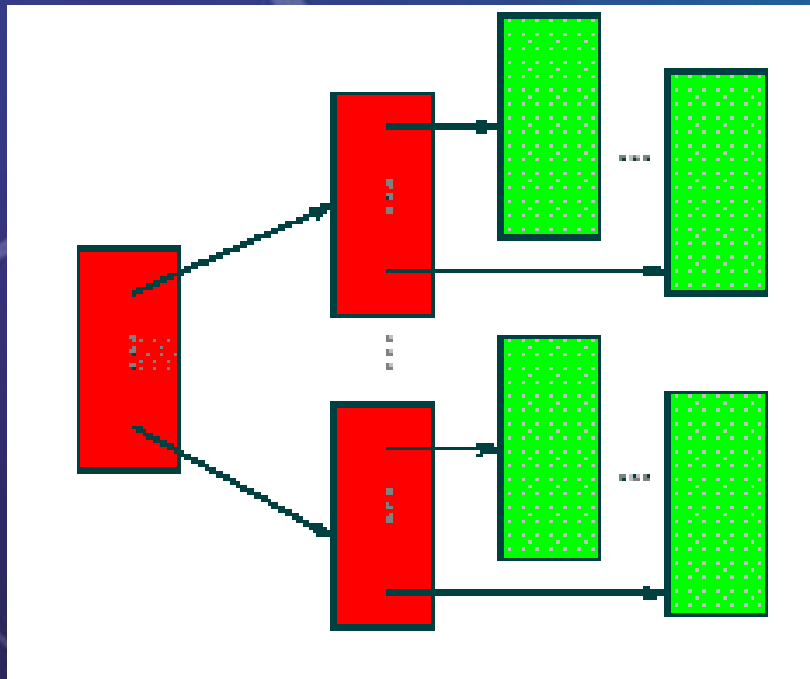
Schemat listowy

 blok danych
 blok indeksowy

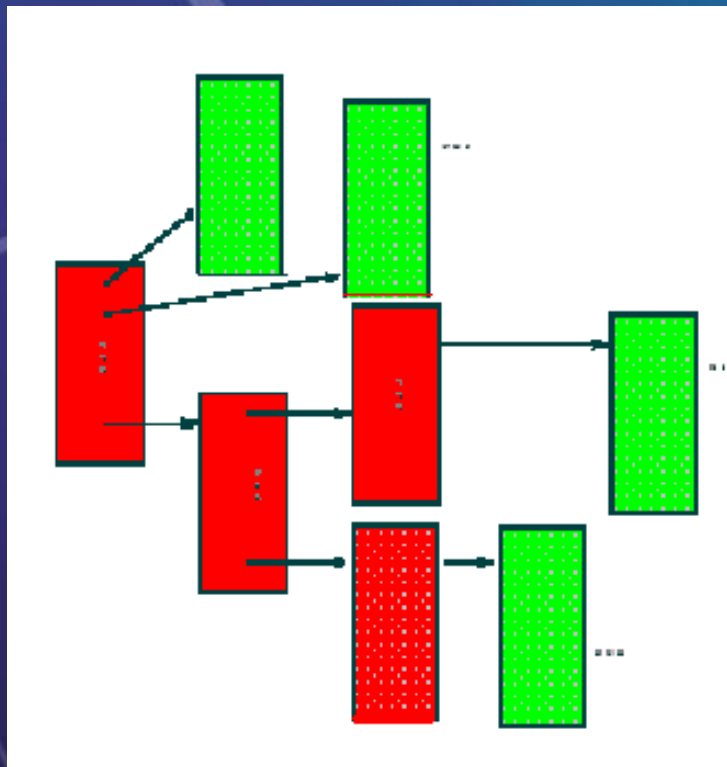
Struktura bloku indeksowego

indeks wielopoziomowy

Struktura bloku indeksowego

indeks kombinowany

Właściwości - zalety i wady

- Wskaźniki dowiązań do każdego pliku są pamiętane w odrębnych blokach indeksów na dysku.
- Dla dużego pliku trzeba przeznaczyć kilka bloków indeksów.
  - schemat listowy
  - indeks wielopoziomowy
  - schemat kombinowany
- Brak fragmentacji zewnętrznej.
- Umożliwia dostęp bezpośredni.

Wydajność

- Metody przydziału - różnice w zapotrzebowaniu na pamięć i czas dostępu do bloków danych.
- Przydział ciągły - pobranie danych wymaga jednego kontaktu z dyskiem (dostęp sekwencyjny i swobodny).
- Przydział listowy - (dostęp do i -tego bloku i operacji czytania z dysku -- dostęp sekwencyjny).
- Struktura pliku - zależna od deklarowanego typu dostępu.
- Konwersja typu pliku - kopiowanie do nowego pliku o wymaganym typie.

Zarządzanie wolną przestrzenią

- Ponieważ obszar dysku jest ograniczony, więc w miarę możliwości należy dbać o wtórne zagospodarowanie dla nowych plików przestrzeni po plikach usuniętych.
- Lista wolnych obszarów może być implementowana w postaci:
  - wektora binarnego
  - listy powiązanej
  - grupowania
  - zliczania

Zarządzanie wolną przestrzenią wektor bitowy

wektor bitowy superbloku

0000111110000011111001111111

1	2	3	4			
		10		12		14
					20	21

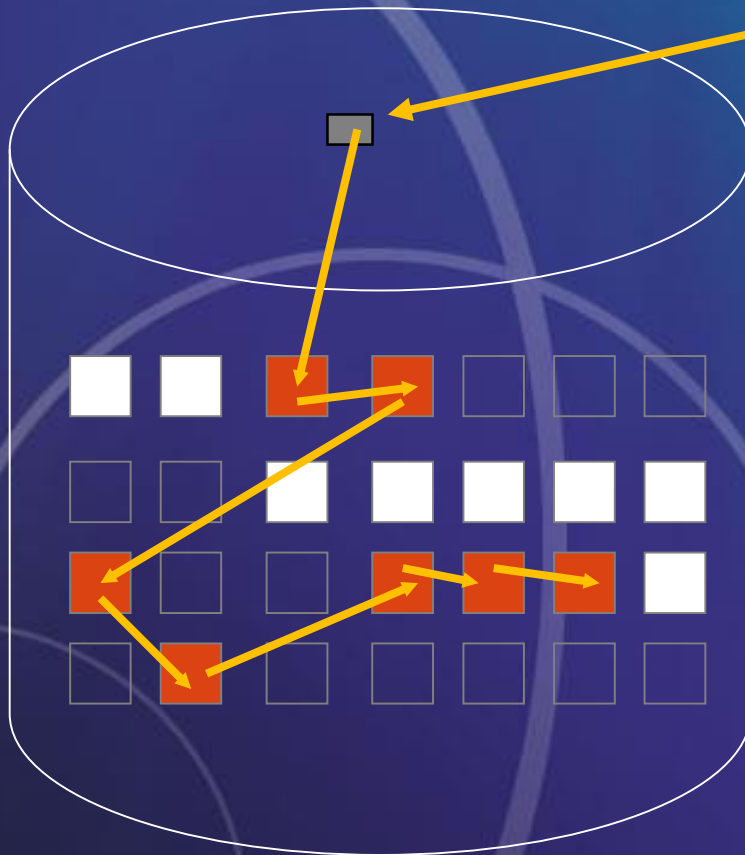
Każdy blok dyskowy jest reprezentowany przez jeden bit w wektorze.

Wartość 1 oznacza, że dany blok jest wolny, natomiast wartość 0 oznacza, że dany blok jest zajęty

- mało wydajne
- tylko dla małych dysków

Zarządzanie wolną przestrzenią lista powiązana

indeks pierwszego wolnego
bloku

Powiązanie wszystkich wolnych bloków w ten sposób, że w bloku poprzednim znajduje się indeks bloku następnego.

Indeks pierwszego bloku znajduje się w specjalnym miejscu w systemie plików.

metoda niewydajna - aby przejrzeć listę trzeba odczytać każdy blok

Zarządzanie wolną przestrzenią grupowanie

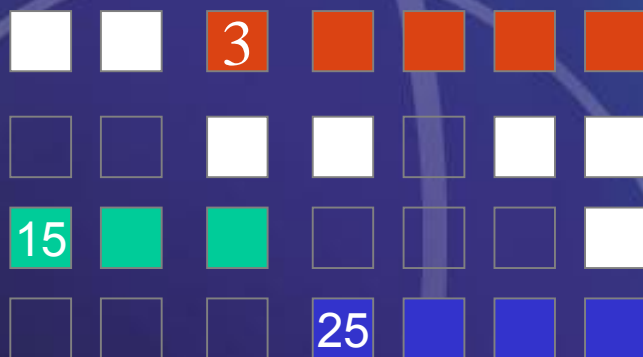
Zarządzanie wolną przestrzenią zliczanie

wykaz wolnych
obszarów

3,5

15,3

25,4

W przypadku kilku kolejnych (przylegających do siebie) wolnych bloków pamiętany jest tylko indeks pierwszego z nich oraz liczba wolnych bloków znajdujących się bezpośrednio za nim.

Wykaz wolnych obszarów jest ciągiem wpisów składających się z indeksu bloku oraz licznika

Katalogi plików

Podstawowym zagadnieniem w przypadku dostępu do pliku jest odwzorowanie symbolicznej nazwy pliku na jego adres fizyczny w pamięci pomocniczej - służy do tego **katalog plików**.

Katalog wykonywane operacje

- Odnajdywanie pliku
- Tworzenie pliku
- Usuwanie pliku
- Przemianowywanie pliku
- Wyprowadzanie zawartości katalogu
- Obchód systemu plików

Struktury katalogowe

- Katalog jednopoziomowy.
- Katalog dwupoziomowy.
- Struktury drzewiaste.
- Acykliczne grafy katalogów.
- Graf ogólny katalogów.

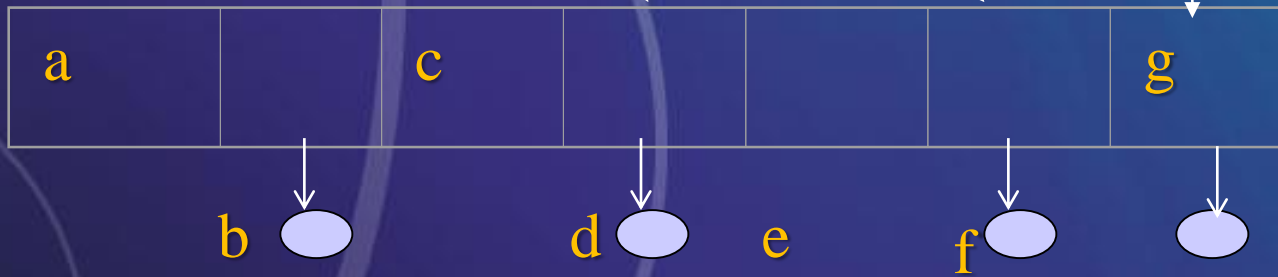
Struktury katalogowe

pliki

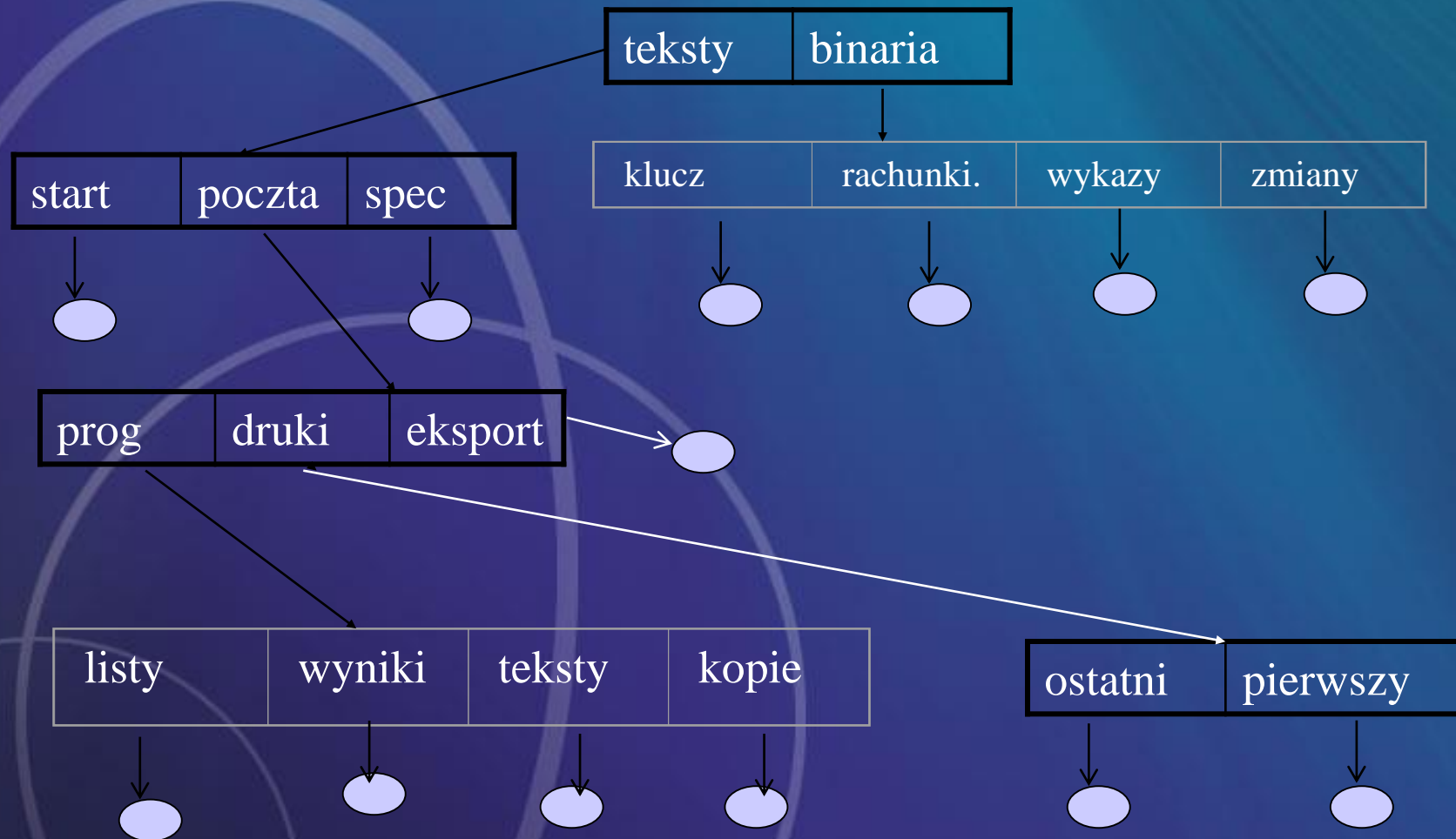

katalog jednopoziomowy

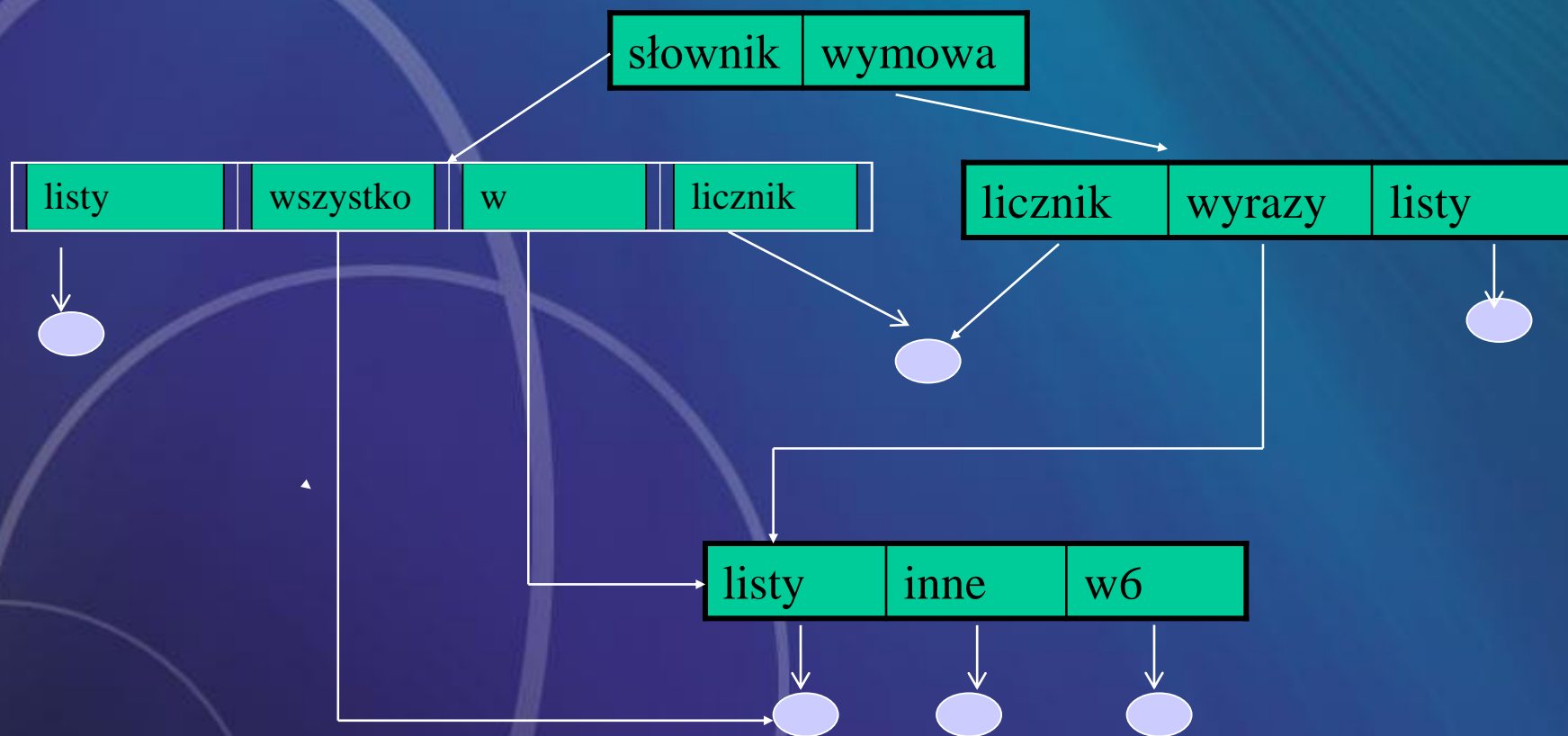

katalog dwupoziomowy

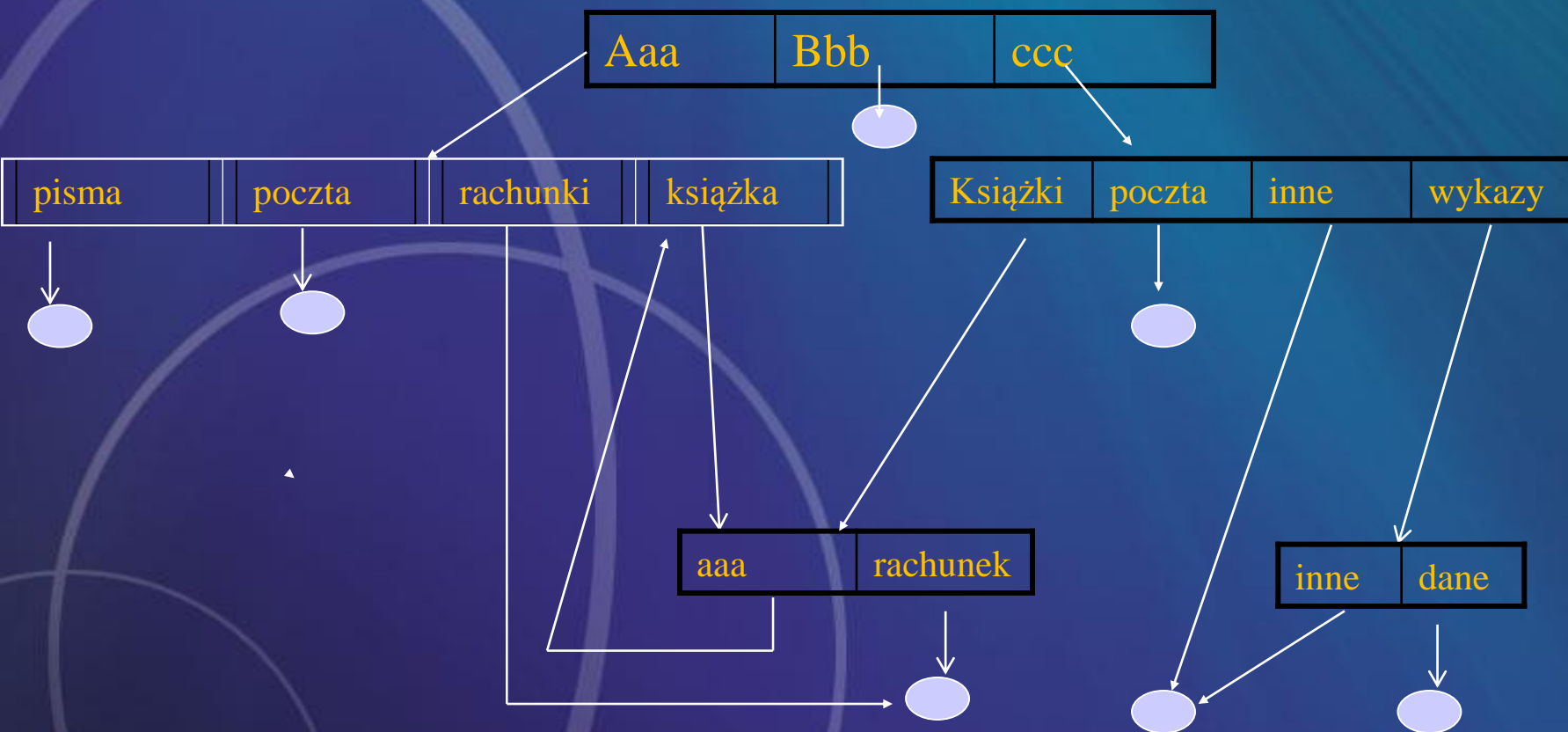
Katalog o strukturze drzewiastej

Acykliczne grafy katalogów

Graf ogólny katalogów

Implementacja katalogu

Katalog składa się z ciągu wpisów katalogowych w ogólnej postaci:

nazwa pliku

inne atrybuty

- Lokalizacja wpisu katalogowego polega na poszukiwaniu liniowym (sprawdzane są kolejne pozycje zaczynając od pierwszej).
- Poszukiwanie wpisu można przyspieszyć poprzez posortowanie wg nazwy.

Implementacja katalogu – tablica haszowana

- Wpisy ułożone są na pozycjach odpowiadających wartościom funkcji haszującej.
- Funkcja haszująca odwzorowuje nazwę pliku na wartość z określonego przedziału, traktowaną jako indeks wpisu.
- Ta sama funkcja haszująca wykorzystywana jest do lokalizacji wpisu.
- Przy usuwaniu konfliktów w katalogu mogą być potrzebne dodatkowe struktury.

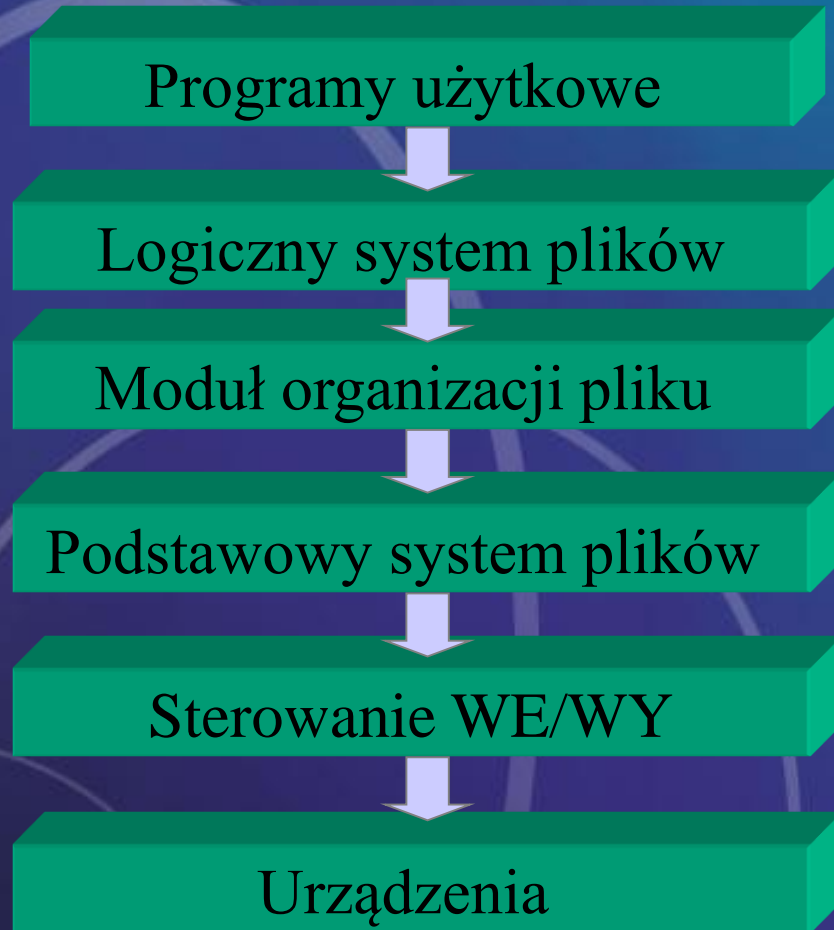
Implementacja katalogu – struktura indeksowa

- Wpisy katalogowe powiązane są w strukturę drzewiastą przyspieszającą wyszukiwanie (np. drzewo binarne, B-drzewo).
- Lokalizacja wpisu polega na przejściu drzewa zgodnie z zasadami jego budowy.
- Struktura drzewa jest zoptymalizowana w taki sposób, żeby minimalizować liczbę operacji dyskowych podczas przeszukiwania.

Semantyka spójności

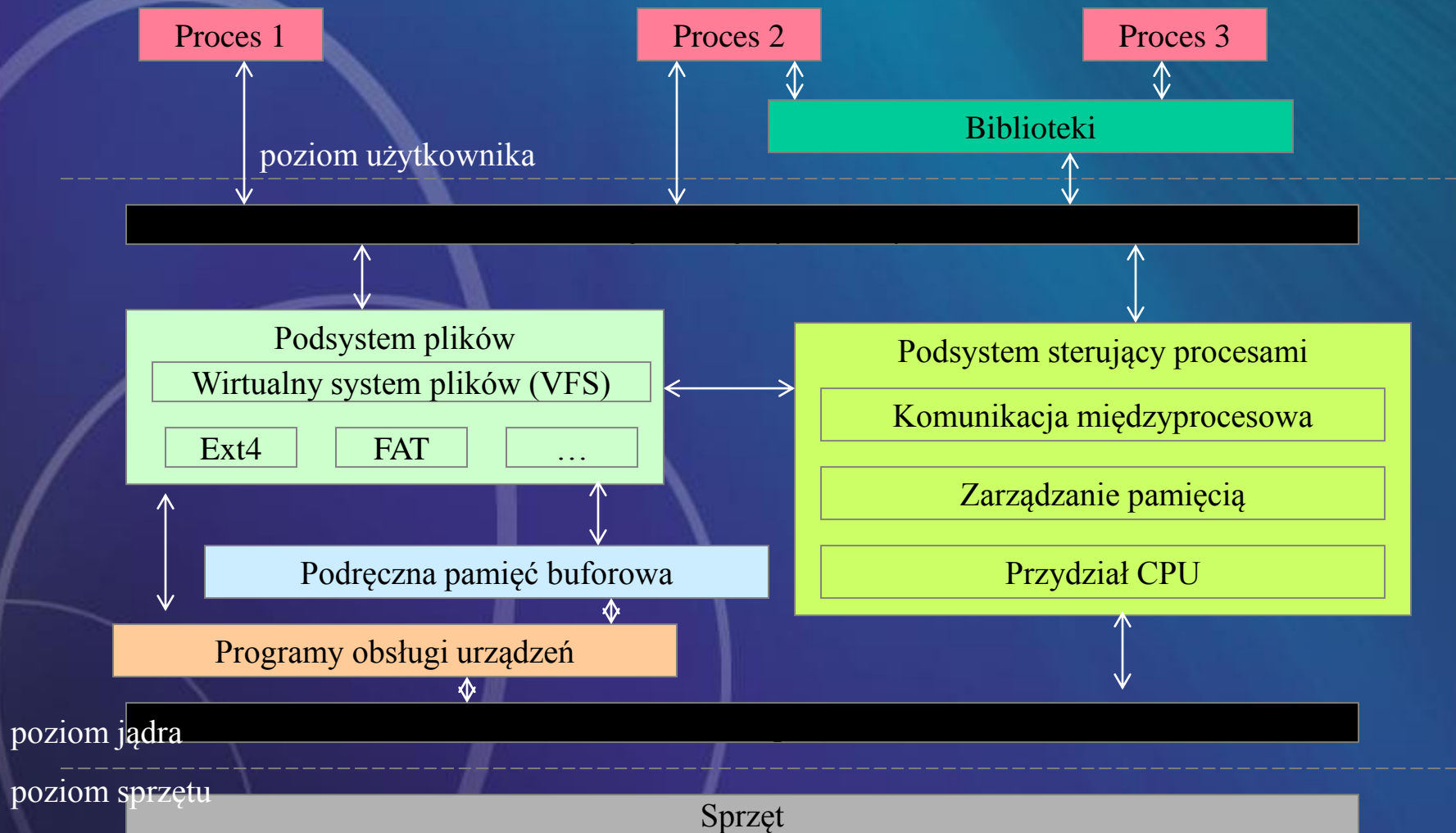
- Ważne kryterium oceny dowolnego systemu plików, który realizuje dzielenie plików.
- Określa warunki, przy których zmiany danych wykonywane przez jednego użytkownika są obserwowalne przez innych użytkowników.

Warstwowy system plików

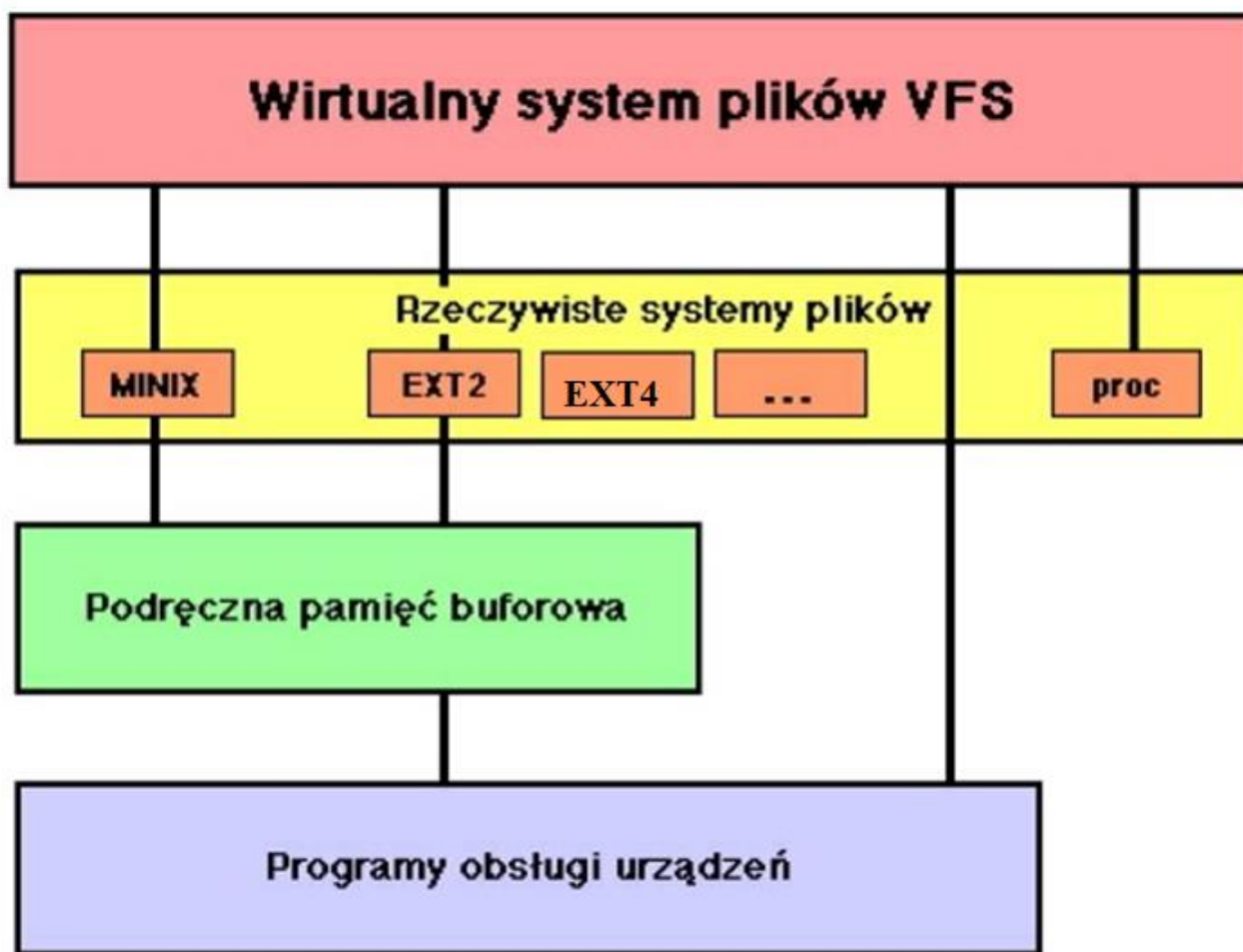
- System plików składa się na ogół z wielu poziomów, warstw.
- Każdy poziom korzysta z właściwości niższych poziomów do wytworzenia nowych właściwości, używanych przez poziomy wyższe.

System Linux

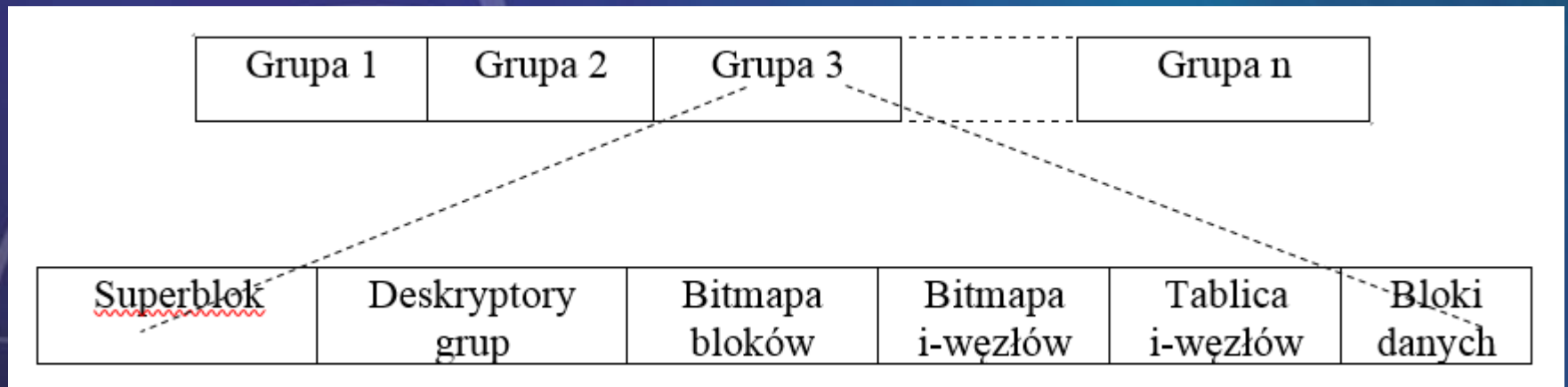
Struktura systemu plików

Struktura systemu plików

- System plików jest podzielony na grupy.
- Każda grupa ma określoną stałą wielkość za wyjątkiem ostatniej.

Systemy plików Linuxa

	NTFS	Ext2	Ext3	ReiserFS	XFS	JFS
Maksymalny rozmiar zbioru	16 EB	16 GB-2 TB*	16 GB-2 TB*	1 EB	9 EB	8 EB
Maksymalny rozmiar partycji	16 EB	2 TB-31 TB*	2 TB-31 TB*	16 TB	9 EB	512 TB-4 PB*
Posiada księgowanie	tak	nie	tak	tak	tak	tak
system operacyjny	Windows NT /Unix	Unix	Unix	Unix	Unix	Unix
zapewnia mechanizm praw dostępu	tak	tak	tak	tak	tak	tak
wrażliwy na wielkość liter	nie	tak	tak	tak	tak	tak

Format patrycji - UNIX

Struktura wpisu katalogowego

Struktura i-węzła

- identyfikator właściciela oraz grupy pliku
- typ pliku
- prawa dostępu
- rozmiar pliku w bajtach ostatni czas dostępu, modyfikacji
- czas utworzenia i skasowania
- liczba dowiązań
- liczba bloków dyskowych zajmowanych przez plik
- adresy dyskowe

Adresowanie bloków dyskowych

